quandam vehiculi rationem obtinet.

Sed quia superiùs dictum est, simplicia esse permiscenda modò eadem, modò diversa quantitate; inquirendum est, quæ sit illa quantitas unicuiq; proportionata, qua misceri invicem debet basis, adjuvans, corrigens, & deferens.

CAPUT IX.

De Quantitate & proportione miscendorum.

Cùm omne agens naturale determinatam postulet magnitudinem, ut operari possit; necesse est duos dari terminos, inter quos operatio commodè fiat, pro materia efficaciaq; cujusq; agêtis; unum minimæ quantitatis, infrà quod agens, per efficaciam suæ virtutis non amplius operetur: alterum ma-

ximæ quantitatis, cum qua agens perfectè potest agere, quantum ipsi per virium fortitudinem à natura concessum est, & supra quam, ob actionis diuturnitatem, majoremque resistentiam transfundere suas vires videtur.

Ideò singulorum medicamentorum triplex est dosis sive quantitas, quæ tam in compositione, quàm administratione medicamenti spectanda est. Dosis inquam, *minima, maxima, & quæ inter extremas est, mediocris*, totam latitudinem inter extrema complectens. Hæc autem determinata quantitas, tametsi nec dici nec scribi, nec commodè concipi possit: atque exactam cujusque simplicis miscendi mensuram ante expertam invenire non possumus, conjicere tamen, judicare, ac componere pharmacum propriâ experientiâ possumus, nullum insigni-

gniter improsperum succeſſum habiturum.

Primùm ergò artificiali conjecturâ inveniam propriam cujusque ſimplicis menſuram: deinde ipſum magis particulariter determinabo ex iis, quæ experientiâ nobis innotuerunt.

Si ergò ſermo ſit de quantitate ſimplicium, ut conſtituit certam proportionem miſcendorum: advertendum eſt, ſimplicia, quæ componuntur, alia habere rationem baſis, nimirum quæ facultatem conſtituunt requiſitam, ac rei auferendæ contrariam, ſive unum ſit tantum ſimplex iſtâ facultate præditum, ſive ex pluribus commixtis confletur: alia habere rationem corrigentis, quæ ſcilicet ſuperfluas facultates, noſtroque propoſito nullo pacto accommodatas caſtigant: alia eſſe adjuvantia, quæ vel medicamentum ad la-

borantem partem deducunt, vel ibidem firmant ac sistunt.

Basis, quia præcipuum juvamentum præstat, ut plurimum debet esse quantitas, quàm corrigentis & adjuvantis; cùm per accidens tantum operentur, quatenus impedimenta removent.

Proportio autem basis ad quantitatem aliorum ea ferè à scriptoribus observatur, quam experientia quoque confirmat, ut superet quantitatem adjuvantis & corrigentis, ad minimum proportione dupla, ne basis facultas labefactetur, ad summum duodecupla proportione, ut basi juvamentum præstare possint: adeò ut adjuvantia & corrigentia nec infra subduodecuplam proportionem misceantur basi, nec supra subduplam. Hoc rarò tamen accidit, cùm vel propter robustissimam actionem basis adjuvantia & corrigentia longè

gè superent basin dupla proportione: vel è contra propter imbecillitatem basis, & robur adjuvantium & corrigentium, adjuvantia & corrigentia admiscentur basi infra subduodecuplam proportionem.

Prioris exemplum sit Bezoar, qui habet rationem basis, quando consilium est, humorum malignitatem retundere, & ad cutem protrudere; ut tamen ejus siccitas in curanda febre maligna corrigatur, & commodè per venas deferatur, grana 3. vel 4. Bezoar, vel conservæ acetositatis citri drachma una; ita, ut basis superetur vicecupla proportione: vel ex aliquot unciis aquæ acetosæ, aut similis ebibantur, ita ut basis superetur plus quàm centupla proportione.

Exemplum posterioris sint cantharides, quæ in pertinaci urinæ suppressione miscentur aliis diure-

ticis, longè infra sub duodecuplam proportionem. Quandoquidem media pars unius cantharidis, quæ vix pendet gr. 2. miscetur verbi gratia uni drachmæ conservæ malvarum, quæ habet grana 60. duo autem superantur à sexaginta trigecuplâ proportione.

Ut igitur hanc miscendorum proportionem, quantum fieri potest, proximè adsequamur; accuratè sunt æstimandæ omnium miscendorum vires & hujus, quorum gratia commiscentur. Quæ sunt facultatis intensione debilia, majori quantitate sunt miscenda, fortia minori: quorum substantia facilè resolvitur ac dissipatur, majorem quantitatem postulant: quæ lentiùs agant, tardiusque resolvuntur, ut crassa, densa, viscida, minorem. Quæ plures habent utiles facultates visceraque roborant, largiùs admiscenda, quàm quæ pau-

pauciores habent facultates usui nostro necessarias: omnium parcissima oportet esse illa, quæ præter utiles qualitates, aliquas habent valdè nocentes vel affectui ipsi vel caussæ: ut sunt quæ qualitatem veneficam alicui alteri conjunctam habent. Illud prætereà simplex parcè est admiscendum, quod in tota compositione nona habet aliud suis qualitatibus contrarium, à quo debilitari possit. Quantò autem plura simplicia cõtraria habuerit, tantò majori pondere admisceri debet. Pariter, si basis in uno tantùm simplici consistet, erit copiosior: si plura similia pro cõstituendâ basi sumuntur, minor erit singulorum mensura.

Denique si medicamentum agere debeat in partes longinquas & profundas, plus ejus accipiendum, quàm si agere debeat in partes proximas, & superficietenus.

Ideò quemadmodum quantitas remedii administrandi in Methodo medendi indicatur ab indicato, sive affectu parùm aut fortiter agente in remedium : ita in compositione medicamenti quantitas simplicis commiscendi denotetur à debili ex forti actione alterius, cum quo permiscetur, in ipsum.

Verum enimverò quia æqualis mensura simplicium componendorum, *vel inæqualis ratione* ponderis comparari quoque debet ad vim agendi cujusque naturalem: cum, gratia exempli, non sit eadem mensura ponderis, qua valet agens in quarto, & agens in secundo; magis particulariter determinata est quantitas pro cujusque gradu facultatis : ut, cùm sumenda est æqua quantitas calidi exempli gratiâ in primo, & calidi in 3; non sumamus idem pondus

dus Arithmeticè, sed proportionaliter, nempe mensuram, quâ unumquodq; calidum potest cum suæ virtutis efficacia corpus immutare. Cum itaque singuli gradus triplici mansione definiantur; rationabile est; triplicem quantitatem seu dosin *esse infimam, mediam & summam.*

Infima dosis, verbi gratiâ calidi in primo, est illa quam requirit, ut illâ corpus calefiat in prima mansione primi gradus: Summa, cùm calefacit in primo gradu completo, ultra quam dosin si adhibeatur, propter actionis diuturnitatem, & agentis resistentiam, eo ferè modo corpus nostrum immutabit, ac calidum in secundo gradu.

Et quia *activior forma minus requirit materiæ*; fit, ut quodammodo hæc dosium latitudo, quæ uni agenti convenire potest, quando ipsius

vires nobis exploratissimæ non sunt; quoad gradus mansionem ita aptetur singulorum graduum mansionibus, ut quo agens est efficacior, eò minorem quantitatem requirat. Ideò summa dosis cõvenit illi, quod est tale in prima mansione; infima illi, quod est tale in 3. mansione. Atque ut hæc dosis constituatur, sumendum est principium à sensu & experientia, sine qua ratio in perfectam hujus rei notitiam pervenire non potest.

Est autem experientiâ confirmatum, ea quæ summam habent facultatem, & in quarto, requirere ad summum grana 20. seu scrupulum unum; ad minimum grana 4. vel 5; ita ut nec infra gran. 5. suam operationem edant, nec supra grana 20. perferri possint à natura. Propterea hæc agentia (& hoc de omnibus aliis intelligendum) infra minimam dosin accepta,

nun-

nunquam habere possunt rationem basis, licet possint adjuvantis aut corrigentis naturam induere: verbi gratia, diacrydium nec infra grana quinque vacuat bilem, nec supra grana 20. tolerari potest à natura, quia facit superpurgationem: si tamen infra minimam dosin, ut ad tria misceatur Rhabarbaro, potest habere rationem stimuli & adjuvantis.

Quod si minima (dosis agentis in quarto minima gran. 5. mediocris exactè gran. 12.; Summa scrup. 1.) dosis est gran. 5.; summa gran. 20. exactè media erit gran. 12.; quia habet æqualem distantiam ad 5. & ad 20. Et quia magnam habet latitudinem media non exactè; prout egebimus operatione, mediam magis versus primam aut tertiam mansionem sumemus, vel supra vel infra 12. grana: sc. 8. aut 16. Quia

verò forma imbecillior requirit plus materiæ, ut agat; tantò major erit dosis agentis in tertio constabit ex duabus extremis dosibus agentis in quarto, eritque scrup. 1. gran. 5. Et quia est proportio facultatis in tertio gradu ad suam materiam, quæ est facultatis in quarto ad suam.

Si summa dosis facultatis in quarto superat minimam quadruplo; necessarium est; id quoque evenire in tertia facultate, & aliis proportionaliter. ℈Indè gran. 100. seu scrup. 5. erunt summa dosis agentis in tertio, mediocris exactè erit gran. 62.; id est, scrup. 1. gran. 2. Rursus quia eadem est proportio secundi gradus ad tertium, quæ est tertii ad quartum; minima dosis agentis in 2. erit gran. 125. seu scrup. 2. & gran. 5. Summa dosis erunt grana 500. sive drachma 1. & scr. 1. Media exactè

actè erit gran. 312. seu drachmæ 5. & gran. 12. denique eadem proportione infima dosis agentis in primo erunt gradus 625. sive drachmæ 10. scr. 1. gran. 5. summa dosis erunt gran. 2500. sive unciæ 5. drachma 1. scrup. 2. Media autem erit granor. 1562 seu unc. 2. drach. 2. & gran. 2. Temperati autem dosis minima erit gran. 3125. seu unc. 6. & gran. 5. summa erit gran. 11520. sive unciæ 26. & scrup. 1. Media exactè erit gran. 5940. sive drachm. 13. & scrup. 1. Licet enim temperati proportio ratione virtutis nullam habeat latitudinem: ratione tamen quantitatis, quam requirit ad agendum, habet latitudinem non exiguam, sicuti reliquæ facultates.

Hæc mihi visa est rationabilior, & usui magis consona graduum & dosium supputatio: ex qua facilè adparet, quomodo sumenda sit æ-

qualis quantitas duorum simplicium, ut ex utroq; compositum mediæ facultatis proveniat. Nam, gratiâ exempli, ex calido in primo, & calido in tertio velimus comparare calidum in secundo; sumendum est calidum in primo ea quantitate, quæ requiritur ab agente tali in tertio.

Et rursum sumendum est calidum in tertio ea quantitate, quæ requiritur ab agente tali in tertio. Propterea si lubeat accipere *minimam utriusque dosin*, ad hoc, ut fiat compositum calidum in secundo incipiente, sumes calidum in primo: gratiâ verbi, mastiches drachmas decem & scrupulum unum, calidi verò in tertio, ut cinnamomi, scrupulos quinque.

Non est autem necesse, ut præcisè compositum efficias ex tanta quantitate: sed sufficit, observare

vare proportionem, quam unius dosis habet ad dosin alterius: ut in hoc casu: quia proportio drach. 10. & scrup. 1. nimirum scrup. 31. est sextupla cum una quinta ad scrup. 5. Sumes mastiches sextuplo plus quàm cinnamomi. Hæc de ratione componendi medicamenta, pro præsenti instituto sint satis.

CAPUT X.

Quomodo compositi medicamenti virtus & dosis cognoscatur.

AD alteram tractationis partem quod attinet; inquirendum est, quomodo compositi medicamenti facultatem, dosinq; cognoscamus, præsertim ne nobis regula desit, quam ad examinanda, quæ in Antidotariis continentur, exempla accommodemus.

Ne-